

4 Pm

3-39722

11 AUG 2010 478

3-39722

ԽՍՀՄ ՀՈՂԺՈՂԿՈՄՍՍ—ԳՅՈՒՂԱՏՆՏ. ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՎՆԱՍԱՏՈՒՆԵՐԻ ՅԵՎ
ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՀԱՄԱՍԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՍԻԱՎՈՐՈՒՄ—ՈՐԿ.

ՀՐԱՀԱՆԳ
ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՄԿՆԵՐԻ ԴԵՄ
ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Г.П.Б. в ЛНГР
А. 1934 г.
Лит. № 120

632
Z-99

22827

14.06.2013

Բուսերների բարձրացման
յեվ խմբագրեց
ԽԱՋԻԿ ԶՈԼՅԱՆ

Սրբագրել է Սյվադյան: Հանձնվել է արտադրության
ապրիլի 4-ին, ստորագրվել է տպագրելու ապրիլի 10-ին:
Գլավիտ № 291, տիբո 3000, պատվեր № 274:

ՑԵՐԵՎԱՆ, ԳՅՈՒՂԱՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ, ՆԱԼԲԱՆԳՅԱՆ 50:

632
Հ-99

Հաստատված է ԽՍՀՄ-ի
Հաղթողի տեղակալ
Լճի, ՄՈՒՐԱՆՈՎԻ կողմից:

«Յերգրորդ հնգամյակի կենտրոնական խնդիրը
պետք է դառնա խորհունակության յեվ կյանքի պահպանումը:
Գաղտնի բերքավորություն վնասված բարձրացումը:
(Համ Կ (Բ) Կ 17-րդ կոմիտեում)

ԲԵՐԵԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՈՃԱՆԴԱԿՈՂ ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԳԵՌՆԱՐԿՈՒՄ:
ՆԵՐԻՑ ՄԵԿՆ Ե ՀԱՆԴԻՍԱՆՈՒՄ ՄԿՆԱՆՄԱՆ ԿՐԾՈՂՆԵՐԻ—ՄԿՆԵՐԻ ԴԵՄ
ՄՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐԸ

1. ՄԿՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ, ՆՐԱՆՑ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ ՈՒ ՀԱՍՑՐԱԾ ՎՆԱՍԸ

«Մկներ» անվան տակ միացնում են մկնանման կրծող-
ների բաղմաթիվ խումբը՝ անային, բլրակային, գաղտային,
համայնակյաց, սովորական, շեկագույն, տափաստանի չալ-
պիտուրիկը, խոմյակները (գերմանիկ մուկ) և այլն:

Մկնանման կրծողների (մկներ) թված տեսակները
տարածված են ամբողջ Միությունում. ամենից ուժեղ
Ն. Վոլգայում, Հյուսիսային Կովկասում, Ուկրաինայում,
Թիվիս Վոլգայում, Ղազախստանում, Ադրբեջանում, Հայաս-
տանում, Հարավային Սիբիրում և Ղրիմում:

Մկները չափազանց արագ են բազմանում: Եզերը
տարվա ընթացքում ցգնում են մի քանի (5—6) անգամ
6—8 հատ ձագուկներ, վորոնք իրենց հերթին 2—3 ամիս
անց սկսում են նույնպես սերունդ արտադրել:

Մկներն ապրում են մի քանի անցը (յեղ) ունեցող
վոչ խորը բներում և միշտ բնատնիքներով: Կլիմայական
և սննդի բարենպաստ պայմաններում (մեղմ ձմեռ, տաք
և չոր ամառ, առատ կեր), նաև վատ ազդրտեխնիկայի
ու մկների դեմ պայքարի բացակայության դեպքում
սրանք բազմանում են ահռելի քանակությամբ, ափսոսելով
գաղտներն իրենց բներով:

ՄԽԲ. №

Ձմեռը մկները չեն քնում, այլ շարունակում են իրենց վնասարեք գործունեությունը ձյան տակը, ուր հողի մակերեսին փորփորում են իրենց անցքերը:

Դաշտային մկներն առաջին հերթին սպառնում են աշնանային և զարնանային ցանքսերին, նաև հացի ու անասնակերի պաշարներին, փորոնք պահվում են դեղերով՝ դաշտերում, կալում և շտեմարաններում:

Մկները վնաս են հասցնում բոլոր կուլտուրաներին՝ — դաշտային, այգեգործական, բանջարանոցային, ջերմոցային՝ բույսերի աճման ամբողջ ժամանակամիջոցում և մանավանդ հացաբույսերի հասունացման ժամանակ:

Աշնանը, ցուրտ և խոնավ յեղանակներն սկսվելուց, մկները դաշտերից դադթում են դեպի բնակելի վայրերը՝ դեղերը, կալերը և շտեմարանները:

Գյուղատնտեսությունը և շտեմարաններին հասցրած վնասից բացի, մկները վտանգավոր են նաև նրանով, վոր հանդիսանում են մի շարք տարափոխիկ հիվանդությունների տարածողները (չումա, տիֆ, դեղինտերիա, յերիզորդ և այլն):

Մկների դեմ պայքարի ձեռնարկումներն ստորաբաժանվում են՝ ագրոսելսնիկական (փորոնք կանխում են նրանց բազմացումը), մեխանիկական յեվ քիմիական:

2. ԱԳՐՈՏԵԻՆԻԿԱԿԱՆ ՅԵՎ ՄԵԽԱՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՁԵՎԵՐԸ

Ագրոտելսնիկական ձեռնարկումների շարքին են դասվում նախ և առաջ պայքար մոլախոտերի դեմ, քանի վոր մոլախոտերով աղբակալված դաշտերը մկների բազմացման հիմնական պատճառն են հանդիսանում: Մոլախոտերը մկներին տալիս են առատ կեր և հիանալի կերպով պաշտպանում են բնական թշնամիներից:

Մոլախոտերի վոհնչացման համար պետք է ժամանակին անցկացնել ագրոտելսնիկական ձեռնարկումները — այն է՝ քաղհանը յեվ մաքուր ցելը:

Մոլախոտերի անմիջական վոհնչացումը կատարվում է նրանց այրելու միջոցով — այրման յենթակա տարածությունը գութանով նախարոք մի քանի անգամ (6—8) ակոսելուց հետո:

Մոլախոտերի միաժամանակյա այրման համար, դաշտում քամու կողմից դասավորում են չոր ծղնոտի կամ մոլախոտերի կույտեր, փորոնք վառում են միաժամանակ մի քանի տեղերում:

Այրումը կատարվում է հատկապես այդ նպատակով առանձնացված մարդկանց կողմից և հսկողություն է սահմանվում մինչ վերջնական այրվելը:

Բերքահավաքը պետք է կատարվի ճիշտ ժամանակին, իսկ բերքի բոլոր մնացորդները (տերևները, ցողունները, տարբեր բույսերի մնացորդները) պետք է հավաքել գաշտից: Յեթե այդ մնացորդները չեն կարող սղտագործվել տնտեսություն մեջ (սիլոսի համար), պետք է այրել նրանց:

Ձմռավարը պետք է կատարվի առանց բացումների (отрехи) և հողի հետագա մանրակրկիտ վերամշակումով (խոշոր կոշտերի բացակայումը):

Դաշտային մկների բազմացումը նվազեցնելու տեսակետից կարելիոր գործոն է հտնդիսանում նրանց բնական թշնամիների (աքիս, կատու, շուն և այլն) և գիշատիչ թռչունների (արծիվ, «ծիվ-ծիվ», բու և այլն) պահպանումը և նրանց դեպի մկներով վարակված տարածությունները ներգրավումը:

Գիշատիչ թռչուններին դեպի վարակված տարածությունները ներգրավելու համար, դաշտերում տնկում են նրանց թռուկու համար ձողեր 2—3 մետր բարձրությամբ

և մեկ մետրանոց ձող հորիզոնական դրուժյամբ ամրացնում վերեվից:

Ծղնոտի, խոտի և այլն բոլոր հին մնացորդները հանդիսանում են մկների բազմացման ոջախներ, ուստի, յեթե նրանք տնտեսական արժեք չունեն, անհրաժեշտ է այրել: Այրելուց առաջ նրանց շուրջը առու յեն փորում 60—70 սմ. խորությամբ, 60—70 սմ. հատակի լայնությամբ, իսկ վերեվից 40—50 սմ.:

Շանմարանները, պահեստները, կալատեղերը, դեղերը և նոր բերքի բարդոցները շրջապատվում են առուներով՝ մկների հարձակումը կանխելու համար: Առուների հատակում փորվում են ջրհորներ կամ թե դասավորվում են հացահատիկյա թունավոր գրավչանյութ, պատրաստված նույն ձևով, ինչպես ընդունված է դաշտում մկների թունավորման համար: Առուներն ստուգվում են ամեն մեկ կամ յերկու օրը մեկ անգամ և այնտեղ ընկած մկներին վոչնչացնում:

Այդուհի կատարվող ագրոտեխնիկական ձեռնարկումներին են դասվում նաև մոլախոտերից մաքրելը, հին տեբենների և ցախի մնացորդների հեռացնելը և այլն, ծառերի միջի տարածությունը վարելը, կրակաթի լուծույթով և տարբեր հոտավետ նյութերի (նավթ, լիզոլ և այլն) խառնվածքով ծառերի բների քսելը, տաք օրերին ծառերի շուրջը յեղած ձյունը փոսքով պնդացնելը, քանի վոր ամբարացած ձյունը հնարավորություն չի տալիս մկներին իրենց անցքերը փորել դեպի ծառերը:

Պայքարի մեխանիկական միջոցներից կիրառվում է զանազան ձևի թակարդներով մկնամաններին վորսալլ: մանավանդ լավ արդյունք են տալիս դույլը կամ տակաուր շրջվող տախտակյա կափարիչով, վորի վրա ամրացնում են գրավչանյութը:

Վոչ պակաս դրական արդյունք են տալիս տակաուր և դույլը, վորոնց ներսի պատերը ծածկվում են դայթակղիչ նյութով (ճարպ, խմոր և այլն):

Գործադրվում են նաև ջրով լցրած տակաուներ, վորոնց յերեսին «քյոզար» (ПОЛОВО) յեն շաղ տալիս: Լավ արդյունք ստանալու համար «քյոզարի» վերեր, առանձին տախտակի վրա, կարելի յե դնել նաև գրավչանյութ:

Թված մեխանիկական ձևերով դեռ չեն սպառվում իրականում գոյություն ունեցող մեխանիկական պայքարի բազմազան միջոցները, վորոնք լայն կերպով պետք է ոգտագործվեն:

3. ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՏԵԽՆԻԿԱՆ ՅԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

1. Դաշտային մկներին վոչնչացնելու ամենապարզ և հուսալի միջոցն է հանդիսանում մկնդեղաթթվային նատրիումով (նատրիումի արսենիտ) կամ սալիտակ մկնդեղով թունավորված թխած հացը, հացահատիկը, միսը, ձուկը, բանջարը կամ միջոցը նրանց բներում դնելը:

Այդ նյութերով թունավորված գրավչանյութը ուտելուց դաշտային մկները մի քանի ժամ անց սատկում են:

2. Մկներն ուտում են թխած հացի բոլոր տեսակները, բայց ամենից շատ գայթակղվում են ցորենի և տարեկանի հացով: Գրավչանյութի համար հացը պատրաստելիս պետք է հետևել, վոր ալյուրը բորբոսնած, դառնացած կամ վորեւ կերպ թրջված չլինի:

3. Հացի թունավորումը հետևյալ կերպ է կատարվում:

ա) Մեկ բաժակ մանրացրած (փոշի դարձրած) մկնդեղաթթվային նատրիումը լուծում են նույնպիսի 30 բաժակ տաք ջրում: Վորպեսզի գրավչանյութն ավելի գայթակղիչ լինի (մանավանդ այն վայրերում մկներին թունավորելու,

ուր նրանք առատ և լավ կեր ունեն), ցանկալի յե ստացված լուծույթին ավելացնել շաքար, մեղր, շիրա կամ դոշաբ՝ թույնին հավասար քանակությամբ:

բ) Թխած հացը կտրատում են մանր կտորներով՝ վոչ մեծ քան անտառի ընկույզը: 400 գրամ լավ թխած հացից, պետք է ստացվի 800—1000 կտոր:

գ) Կտրատած հացը դասավորում են մաղի վրա և 1—2 բոպեյով թաթախում (ընկղմում) թույնի լուծույթով ամանի մեջ, այնուհետև մաղը բարձրացնում են ու պահում այնքան, վորպեսզի ավելորդ հեղուկը հեռ քամվի ամանի մեջ:

Այնուհետև թունավորված հացը տեղավորում են փոքրիկ դուլյերի մեջ՝ մկների բները թունավորող բան-վորներին բաժանելու համար:

4. Հացահատիկի թունավորումը կատարվում է հետևյալ ձևով՝

ա) ցորենի, տարեկանի, վարսակի կամ յեզիպտացորենի հատիկները 24 ժամով թաթախում են (ընկղմում են) մկնեղգաթթվային նատրիումի կամ սպիրտակ մկնեղգի ջրային սառը լուծույթում (1 մաս թույնը 20 մաս ջրի մեջ), խառնելով 4 ժամը մեկ անգամ: Յեզիպտացորենի և վարսակի հատիկները թունավորելուց առաջ անհրաժեշտ է թեթև կերպով ջարդել:

բ) Հատիկները, 24 ժամյա թրջելու փոխարեն կարելի յե թունավորել մկնեղգաթթվային նատրիումի նույնալիսի ջրային լուծույթում 30—40 բոպեյի ընթացքում յեռացնելով:

գ) Թունավորելուց հետո հատիկները թեթևակի չորացվում են ու այնուհետև գործադրվում մկների բներում կամ ծղնոտի գրավիչ կույտերում դասավորելու համար:

5) Մսից, ձկնից, զանազան բանջարեղենից և մրգերից

պատրաստած գրավչանյութը գործադրվում է մկներին գլխավորապես շենքերում, դեղերում և բարդոցներում թունավորելու համար: Բանջարեղենը և միրգը մանր կտրատում են և թրջում (ինչպես և հացահատիկը) թունավոր լուծույթի մեջ 24 ժամվա ընթացքում:

Միսը և ձուկը գործածվում են ֆարշի ձևով, վորի համար նրանց անց են կացնում մսի մեքենայով կամ դանակով մանր կտրատում: Մանր ձուկը կարելի յե ոգտագործել առանց կտրատելու: Մսեղեն և ձկնեղեն ֆարշից գրավչանյութը պատրաստում են սպիրտակ մկնեղգով, վորից՝ մեկ կիլոգրամ գրավչանյութի համար վերցնում են 100 գրամ կամ ածխաթթվային բարիումով, վորից մեկ կիլոգրամ գրավչանյութի համար վերցնում են 125 գրամ: Այդպիսի դեպքերում պատրաստած ֆարշը մանրակրկիտ կերպով խառնում են հիշյալ թույնների հետ:

Դեղերի, պահեստների, շտեմարանների և շենքերի թունավորումը կատարվում է փոքր արկղների միջոցով մոտավորապես $40 \times 10 \times 10$ սանտիմ. ծավալով: Այդ արկղների պատերում 3—4 սմ. տրամագծով ծակեր են պատրաստում: Գրավչանյութը տեղավորում են արկղի մեջ, ցանկալի յե նման դեպքերում գրավչանյութը վերցնել շատ մանրացրած կամ ճիւղած ձեւով այն հաշվով, վորպեսզի մկները չկարողանան դուրս տանել այն:

Գրավչանյութով արկղները դասավորում են դեղերի մեջ տարբեր տեղերում, պատերից վոչ պակաս քան կես մետր խորությամբ և տարբեր բարձրությամբ: Արկղներն ստուգում են ամեն ուր, բոլոր թունավորված մկներին հանում և թաղում են հողում, իսկ գրավչանյութը նորոգվում է:

6. Դեղերում, պահեստներում և այլ շենքերում մկներին վոչնչացնելու համար, յերբ վարակվածությունն ուժեղ

չափի յե հասել, բացի թունավոր գրավչանյութերի յեղանակից, կարող է կիրառվել նաև քլորպիկրինով թունավորումը:

Քլորպիկրինով մշակած ծղնոտի և խոտի դեզերը պիտի ոգտագործել տնտեսություն մեջ վոչ շուտ քան թունավորումից 10—15 օր անց և այն ել մանրակրկիտ ոգափոխությունից հետո, մինչև քլորպիկրինի հոտի խաղառանհետանալը: Չկալոված դեզերը, վորոնցից ստացվելիք հատիկները հատկացվելու յեն ցանքսի համար, չի կարելի մշակման յենթարկել քլորպիկրինով, քանի վոր վերջինս բացասաբար է ազդում սերմերի ծլունակության վրա:

Քլորպիկրինով դեզերի թունավորումը կատարվում է հետևյալ կերպ. դեզի մեջ, տարբեր բարձրությամբ հաստ փայտով (ցից) անցքեր են գոյացնում, վոչ պակաս քան կես մետր խորություն: Այդ անցքերի մեջ են դնում քլորպիկրինով թաթախած (թրջված) բամբակի գնդիկները կամ չորացրած կովի թրիք, աթար և այլն: Քլորպիկրինը կարելի յե ներսրսկել և հեղուկ վիճակում, շալակի «ավտոմատ» և «տրեմատ» սրսկիչ մեքենաների միջոցով: Դեզերի թունավորման դեպքում քլորպիկրինի դոզան հաշվում է 10—15 գրամ, խոտի կամ ծղնոտի մեկ խոր մետրի համար: Քլորպիկրինով թունավորելուց առաջ դեզերի կամ բարդոցների շրջապատում առուններ պետք է փորվի: Դեզերը թունավորումից հետո պիտի ցանկապատել:

Շենքերում և պահեստներում քլորպիկրինով թունավորելուց առաջ պետք է պայմաններ ստեղծել, վորպեսզի արգելվի գազի դուրս գնալը: Դրա համար սվաղում կամ փակում են բոլոր ձեղքերը և անցքերը, բացի մկների բներից: Քլորպիկրինը լցնում են սաղր ափսեների մեջ, վորոնք տեղավորվում են տարբեր բարձրության վրա և տարբեր տեղերում: Քլորպիկրինը վերցնում են 10 գրամ

շենքի ամեն մի խոր. մետրի համար: Վորպեսզի քլորպիկրինը լավ գոլորշիանա (գազանա), հարկավոր է ախտահանվող շենքի ջերմությունը հնարավորության սահմաններում հասցնել մինչև 18—20 աստիճան Յելսիուսի: Գազացումից առաջ շենքից պետք է դուրս տարվեն այլուրը, հացահատիկը (յեթե սերմացու յե) և թթու գրած բանջարեղենը: Գործողությունը կատարելուց 12—36 ժամ անց՝ շենքն ոգափոխում են (վենտիլյացիայի յենթարկում), մինչև քլորպիկրինի ամենաանոշան հոտի անհետանալը:

7. Գրմիական նյութերի հետ բոլոր գործողությունների դեպքում անհրաժեշտ է հիշել, վոր նրանք թունավոր են: Մարդկանց և տնային կենդանիների թունավորման հնարավոր դեպքերից խուսափելու համար պետք է ձեռք առնել զգուշության բոլոր միջոցները: Աշխատանքից հետո և ուտելուց առաջ ձեռքերը մաքուր լվանալ սապոնով: Աշխատանքի մեջ գործածել մետաղյա կամ ապակյա ամանեղեն: Աշխատանքից հետո ամանեղենը պետք է հիմնովին լվանալ տաք ջրով և սապոնով: Փայտյա ամանեղենը դժվար է մաքուր լվանալ, ուստի աշխատանքից հետո հարկավոր է այդպիսիները դեն գցել: Փակ շենքերում քլորպիկրինով աշխատելիս անհրաժեշտ է միշտ հակազազ գործածել:

Բրիզագազավարը պարտավոր է հետևել, վոր զգուշության կանոնները կիրառվեն:

8. Դաշտում մկների վոչնչացման աշխատանքները պետք է սկսվեն վաղ գարնանից՝ ձյան հալվելուց անմիջապես հետո և մինչև խիստ բուսականության առաջանալը: Աշնանը, բուսականությունը չորանալուց հետո, այդ աշխատանքները նորից ծավալվում են և շարունակվում մինչև ձյան ծածկելը, ըստ վորում հատուկ ուշադրություն

ե դարձվում գեղերում, կախտեղերում, բերքի պահպանման այլ վայրերում ու շենքերում կատարվող աշխատանքներին:

Աշխանը մինչ ձյուն գալը և վաղ գարնան, հենց վոր ձյունը վերանում է, բոլոր դաշտերը պետք է մանրամասն հետազոտվեն ու պարզվեն միևնույն վարակված բոլոր տարածությունները, վարակման խտությունը և նրանց աճահատ կուտակվելու տեղերը: Պետք է պարզել բանվորական ուժի, անհրաժեշտ քիմիական թույնների և գրավիչ նյութերի պահանջը, նաև պետք է ծավալել մասսայական բացատրական աշխատանք խորհրդատեսությունների բանվորների, կոլտնտեսականների և մենատնտեսների մեջ:

9. Թույնների և գրավիչ նյութերի պահանջը վորոշելու համար պետք է յեխել հետևյալ հաշվից. յերբ մեկ հեկտար տարածության վրա միևնույն վարակման խտությունը 1000 բնի յե հասնում, այդ դեպքում պահանջվում է 15 գրամ միջդեղաթթվային նատրիում (կամ սպիտակ մկրնդեղ), 400 գրամ թխած հաց (կամ մեկ կիլո հացահատիկ):

Բանվորական ուժը հաշվում են՝ յեխելով հետևյալ որինակից. մեկ հեկտարի խտությունը 500 բնի հասնելու դեպքում 1 բանվորական որում 4 հեկտար. մինչև 1000 բուն մեկ հեկտարի վրա խտության դեպքում 1 բանվորական որում 3 հեկտար, իսկ 1000-ից բարձր բների դեպքում, 2 հեկտար:

10. Վորպեսզի ավելորդ մթերքներ և թույն չծախսվի, պետք է թունավորել միմիայն բնակելի բները: Բնակելի բներն վորոշում են հետևյալ կերպ. թունավորումից մեկ որ առաջ վարակված տարածության վրա յեղած բոլոր բներն առանց բացառության վորքով ծածկում են (հողով), հետևյալ որն անցքերի մի մասը բացվելու յեն, ահա դրանք են բնակելի բները: Դրանցից յուրաքանչյուրի մեջ պետք է գցել մեկ կտոր թունավորված հաց: Բների ծած-

կելը (վորքերով կոխրտելը) պետք է կատարել այս կերպ. բանվորական բրիգադները շարվում են ուղիղ գծով, իրարուց 2—3 մետր հեռավորության վրա և շարժվելով մեկ ուղղությամբ, հաստ ձեռնափայտով փակում կամ վորքով ծածկում են հանդիպող բոլոր մկների բները:

11. Թունավորումը պետք է կատարել բները ծածկելու հետևյալ որն այս կերպ. բոլոր թունավորող բանվորները իրենց հետ պետք է ունենան դուլեր, լցած թունավոր գրավչանյութով: Հավասար շարքերով շարժվելիս, նրանք իրենց շարժման ճանապարհին հանդիպած ամեն մեկ բնում գցում են մեկական կտոր թունավորված հաց (կամ մոտ 2 գրամ հացահատիկ):

Գրավչանյութը ուտելուց մի քանի ժամ անց մուկը սատկում է, ըստ վորում մեծ մասամբ մահը տեղի յե ունենում բնում: Վորպեսզի ստուգել պայքարի արդյունքները, անհրաժեշտ է թունավորած հողամասի մի մասում ստուգման ընտրովի կարգով յերկու որ հետո վորքով կոխրտել (ծածկել) բները: Յեթե նրանք չբացվեն, նշանակում է մկները սատկել են:

Հակառակ արդյունքի դեպքում, բների թունավորումը պետք է կրկնել:

12. Մեծ տարածություններ թունավորելիս՝ բրիգադները և ջոկատները պետք է համաձայնեցված աշխատեն, մեկ միասնական պլանով, տնտեսության ազրոնոմի կամ պայտի մեքենակայանի (ՄԻՍ) տեխնիկական պերսոնալի (տեխնիկի, մասնագետի) ընդհանուր ղեկավարությամբ:

13. Նախ քան աշխատանքի անցնելը, բրիգադավարը պետք է հոգ տանի յուր բրիգադան ապահովի բավական քանակությամբ պատրաստի թունավոր գրավչանյութով, ամանեղենով (վորոնց մեջ յուրաքանչյուր բանվոր աշխատանքի ժամանակ կրելու յե թունավոր գրավչանյութը) և այլն ապահովելու մասին:

14. Մկներին փոխչացնելուց հետո, խորհանուհու-
թյունում և կոլտնտեսությունում պետք է մարդիկ առան-
ձնացվեն, փորոնց պետք է հանձնարարվի մկներին մաքրած
տարածությունների հսկողությունը: Յեթե այդ տարածու-
թյունների վրա նորից հայտնաբերվեն գեթ ամենաքիչ
քանակությամբ մկներ, անհրաժեշտ է նրանց անմիջապես
թունավորել, քանի վոր հակառակ պարագայում մկները
կարող են արագորեն բազմանալ:

15. Մկների վտանգը շատ մեծ է վորպեսզի աշնանա-
ցանը և հացի պաշարները նրանցից պաշտպանվեն, պետք է
ճիշտ և ժամանակին պայքար կազմակերպել բոլոր տեղ-
նիկական պահանջների կիրառման համար և լիովին ապա-
հովել մկների գլխովին բնաջնջումը:

Բրիգադաներն իրար միջև մրցում կազմակերպելով,
պետք է հարվածայնորեն աշխատեն: Պաշր-Ավիաքիմի, կոմ-
սամոլի բջիջները և ամբողջ հասարակայնությունը տեղե-
րում բերքի պաշտպանության այդ կարելիոր գործին պետք
է հատուկ ուշադրություն դարձնեն, այդ գործի համար
կազմակերպելով խորհանուհությունների բանվորներին և
կոլտնտեսականների ու մենատնտեսների լայն զանգված-
ները:

Մկների դեմ պայքարի աշխատանքները պետք է տար-
վեն ՈԲՎ-ի Պայքարի Մեքենակայանների (ՄԻՍ) և նրա
արտադրական կայանների մասնագետների ղեկավարու-
թյամբ:

Խորհանուհությունները, կոլտնտեսությունները,
ՄՏԿները և մենատնտեսները, պայքարի կազմակերպման
տեխնիկայի, թույների գնման և այլն բոլոր հարցերով պետք
է դիմել գյուղատնտեսության յեմ անհատի վնասատուների
դեմ պայքարի Համամիութենական Միավորման ՈԲՎ-ի
մոտակա պայքարի մեքենակայանին (ՄԻՍ) կամ հեռ-
հանգչական կայանին:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0280551

17718

13-3972a

211

**Народный Комиссариат Земледелия С. С. С. Р.
ИНСТРУКЦИЯ ПО БОРЬБЕ С МЫШАМИ**

СЕЛЬХОЗГИЗ

1934

ЭРИВАНЬ